

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.III.20.022/2013/5. szám

A Szegedi Ítéltábla dr. Kardos Gyula ügyvéd által képviselt **felperes neve (címe)** szám alatti lakos felperesnek - dr. Mrázik Mária ügyvéd által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű alperes ellen jognyilatkozat törvénytelenységének megállapítása iránti perében a Kecskeméti Törvényszék 10.a.P.21.533/2012/9. számú ítéletével szemben az alperes 12. sorszámon benyújtott fellebbezése folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét, az alábbiak szerint újrászövegezve **helybenhagyja**.

A bíróság megállapítja, hogy a felek között 2006. ... napján takarékbetét- szerződés jött létre.

Kötelezi alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg felperesnek 61.400 (Hatvanegyezer-négyszáz) Ft perköltséget.

Kötelezi alperest fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 19.000 (Tizenkilencezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

A bíróság kötelezi alperest, fizessen meg az államnak külön felhívásra 48.000 (Negyvennyolcezer) Ft másodfokú eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A felperes 2006. ... napján **(X)** számon névre szóló takarékbetétkönyvet nyitott az alperesi takarékszövetkezetnél 2.500.000 Ft betét elhelyezése mellett egy év ismétlődő lekötéssel 3,5 % fix kamat kikötéssel, melyet ismeretlen időpontban 4,4 %-ra módosítottak. A névre szóló takarékbetét szerződésre fennáll az Országos Betétbiztosítási Alap - 1996. évi CXII. törvényen

alapuló - helytállási kötelezettsége, melyet a takarékbetétkönyv 10. oldalának 16. pontja is rögzít. A takarékbetét-könyv belső oldalán, „nagyösszegű részjegy” szöveg kézírással feltüntetésre került.

A további befizetésekkel növelt tőke összege 3.300.000 Ft-ra emelkedett. A befizetési pénztárbizonylatokon a befizetés jogcímeiként részjegy vétel szerepel.

A tőke összege a betétkönyvből felvételre nem került, csupán annak kamatai, így 2007. január 17. napján 86.042 Ft, 2008. január 18-án 87.687 Ft, 2009. október 30-án 88.693 Ft és 2010. június 14-én 105.551 Ft, a 2010-es kifizetési pénztárbizonylaton a jogcím osztalékként került feltüntetésre.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a 2011. június 28. napján meghozott ... számú határozatával felügyeleti intézkedést alkalmazott az alperessel szemben és pénzbírságot szabott ki a vezetővel szemben. A 2012. június 1. napján kelt ... számú határozatával az alperes tevékenységi engedélyét visszavonta és elrendelte a végelszámolását.

A felperes 2012. július 26-án kérte a végelszámolót a betéti összeg hitelezői igényként történő nyilvántartásba vételére, és az Országos Betétbiztosítási Alap felé történő - a betétek után járó kártalanítás kifizetése ügyében - intézkedés megtételére.

Az alperes 10061/2012. számú levelével a felperes kérésének nem tett eleget, arra hivatkozva, hogy a felperes az alperesi nyilvántartásban szövetkezeti tagként szerepel, mely tagsági jogviszonyt a takarékbetéti okirat igazol. A felperes 2006. ... napján a részjegy bejegyzéshez szükséges befizetést teljesítette, mindezek okán követelése betét követelésként nem vehető nyilvántartásba.

A ... Törvényszék Fpk.... számú végzésével elrendelte az alperes elleni felszámolási eljárást, melynek kezdő időpontja 2012. ... napja. Az alperes kijelölt felszámolója a **(felszámoló szervezet neve)**.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2006. ... napján kiállított (X) számú takarékbetétkönyv belső oldalára ismeretlen személy által, ismeretlen időpontban a felperes hozzájárulása nélkül bejegyzett „nagyösszegű részjegy” szöveg érvénytelen jognyilatkozat és az általa elhelyezett összeg jelenleg is takarékbetétnek minősül. Álláspontja szerint az alperes érvénytelenül egyoldalú jognyilatkozattal minősítette át a takarékbetétszerződést részjeggyé. Amennyiben az alperes jóhiszeműen járt el, a betétszerződéssel kapcsolatos titkos fenntartása, vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös. Állította, hogy soha nem fordult felvételi kérelemmel a takarékszövetkezethez, soha semmilyen okiratot, például közgyűlési meghívót sem kapott az alperestől, ami a tagsági viszonytal lett volna kapcsolatos, közgyűlésen nem vett részt. A PSZÁF 2012-ben az alperesnél végzett célvizsgálat megállapításai rögzítik, hogy a takarékszövetkezet nem vezet elkülönített részjegy és tagnyilvántartást, az informatikai rendszerének részjegy moduljának adattartalma nem teszi lehetővé a tag által ténylegesen birtokba adott okirat azonosítója szerinti nyilvántartását. Így az alperes nem igazolta, hogy az alperes tagnyilvántartásában a felperes szerepel, továbbá nem tudta csatolni felhívásra az igazgatósági határozatot a felperes tagfelvételével kapcsolatosan, mivel az nem is létezik, és egyéb más ezzel kapcsolatos dokumentumot sem.

Az alperes kérte a kereset elutasítását. Állította, hogy a felperes 2006. ... napján 2.500.000 Ft készpénz befizetése mellett nagyszámú részjegy jegyzést végzett, amikor a Ptk. 240. § /1/ bekezdése alapján kölcsönösen határoztak arról, hogy a takarékbetétkönyv a „nagyszámú részjegy” megtestesítését szolgálja, tehát nem volt titkos és rejtett szándéka az alperesnek, éppen tájékoztatási kötelezettségének tett eleget a szövegrész feltüntetésével. A betétkönyv elején változást is regisztráltak, **(személy neve)** helyett **(felperes neve)-re** vonatkozó javítás szerepel. Rábélyezték továbbá, hogy a szerződés tárgyát képező betét a Hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény szerint az OBA által biztosított. A betétkönyv 4-7. oldalig szóló bejegyzések évente az osztalék jogcímén közölt kifizetéseket regisztráltak, valamint 2008. december 10-én és 2009. december 14-én további 700.000 Ft betét befizetést is. Ugyanakkor a 2008. december 10-én a pénztárbizonylaton 500.000 Ft részjegy vétel és a 2009. december 14-i pénztárbizonylaton további 200.000 Ft részjegy vétel szerepel befizetés jogcímeiként. Ez alapján egyértelmű volt a felperesnek, hogy részére osztalék kifizetése történik. Hangsúlyozta, hogy a takarékszövetkezet nagy taglétszámára tekintettel küldöttgyűlést hív össze, így a felperes személyre szóló meghívást nem kap, a részközgyűlésre hirdetmény útján hívják a tagokat. Előadta, hogy a belépni kívánó tag belépési nyilatkozatát az igazgatósághoz kell, hogy benyújtsa, a döntésről pedig a tag értesítést kap és bár a tagfelvétellel kapcsolatos igazgatósági határozatot nem lelte fel, azonban a felperes az alperes tagjává vált, tagnyilvántartásában szerepel. A részjegy jegyzése a belépési nyilatkozat benyújtásával egyidejűleg történik, a takarékszövetkezet pedig a befizetett összegről - mint ahogy a perbeli esetben is történt - részjegy-okmányt bocsátott ki, amelyen lévő aláírások és bejegyzések arról tanúskodnak, hogy a befizetések egyidejűségével történtek gazdasági események, mert azok a felperes, illetve meghatalmazottja által aláírt pénztárbizonylatokkal egyidejűleg jöttek létre. Az alperes 2006-2010. év között határozott, a küldöttgyűlésen osztalék fizetéséről, melynek mértéke 2006-ban 3,5 %, 2007-től 2010. évig évente 5,75 % volt. A felperes sosem élt kifogással a regisztrált tagsági viszonya ellen és végül kiemelte, hogy nem tiltja semmi, hogy a takarékbetétkönyvet a felek más célra is felhasználják, ez esetben részjegy-okmányként használták fel annak alakítását kötelezően jogszabály nem határozza meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes által a felperes nevére kiállított **(X)** számú takarékszövetkezeti takarékbetétkönyv első oldalára bejegyzett „Nagyszámú részjegy” szöveg érvénytelen, a felperes által elhelyezett összeg takarékbetétkönyvnek minősül. Kötelezte alperest, fizessen meg felperesnek 61.400 Ft perköltséget. Az ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság elsődlegesen vizsgálta, hogy a perbeli okirat, mint részjegy megfelel-e a szövetkezeti törvény által előírt követelményeknek, majd a Ptk. 234. § /2/ bekezdése alapján vizsgálta, hogy a felek szándéka megfelelt-e más, adott esetben a takarékbetét szerződés érvényességi kellékeinek.

A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény 43. § /1/ és /3/ bekezdése alapján, valamint az alperes alapszabályai szerint vizsgálta a szövetkezeti taggá válás

feltételeit. Ezek alapján a taggá váláskor tagfelvételi kérelem, valamint az igazgatóságnak ezt pozitívan elbíráló döntése szükséges, melyeket a felperes esetében alperes nem tudott

felmutatni, így megállapította, hogy a tagsági jogviszony nem jött létre függetlenül azon körülménytől, mely szerint az alperes a felperest tagként kezelte. A szövetkezeti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre, e szabályozás kifejezett döntést, határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással tagsági viszony nem jöhet létre.

Utalt arra, hogy a formai követelményeken túlmenően a számviteli nyilvántartással sem igazolta az alperes álláspontját, mint ahogyan azt a PSZÁF vizsgálat megállapításai tartalmazzák. E szerint az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást, nem tudja tételes analitikával alátámasztani a jegyzett tőke kimutatására szóló főkönyvi számlaállományát, a törzstőke kritikus voltának elfedésére látszat-intézkedéseket hoztak. Ennek tipikus példája volt a takarékbetétkönyvnek törvényellenes módon részjeggyé történő átminősítése, mellyel látszólag növelte az alperes saját tőkéjét és egyben szavatoló tőkéjét. Ezzel utalt a bíróság arra, hogy az Sztv. 44. §-ában foglalt szövetkezeti tagnyilvántartás sem igazolja a felperes tagsági viszonyát.

Megállapította továbbá, hogy a 2007. és 2008. januári 3,5 %-os mértékű hozam kifizetéséhez, amennyiben az osztalék lett volna az előző évi elfogadott mérlegbeszámolónak rendelkezésre kellett volna állnia az alapszabály 4.3/2. pontja, illetve az Sztv. 53. § /2/ bekezdése (új Sztv. 2006. évi X. törvény 51. § /4/ bekezdése) értelmében. Azokat pedig csak 2007. május 4., illetve 2008. április 25. napján fogadta el az alperes küldöttgyűlése. További érvként hozta fel az osztalék helyett kamat, részjegy helyett takarékbetét értelmezés mellett, hogy 2007-2010. évekre megállapított osztalék mértéke 5,75 %, míg a felperes részére elszámolt hozam változatlanul 3,5 % összeget tett ki minden évben.

A takarékbetétkönyv „a tulajdonos követelése” rovatban évenként feltüntetésre került a kamat jóváírással megnövelt összeg is, ami a részjegyként értelmezve sérti az Sztv. 52. § /1/ bekezdését, 53. §-át és az alapszabály 4.3.1. pontjában meghatározott egy részjegy egyenlő 100.000 Ft (2006. január 23. napján hatályos alapszabály 4.3.1. pontja értelmében egy részjegy egyenlő 10.000 Ft) rendelkezést.

A visszafizetés rovatban feltüntetett összegek felvétele pedig sérti az új Sztv. 51. §-ában előírt kógens szabályokat, tekintettel arra, hogy a részjegy visszafizetésére csak a tagsági jogviszony megszűnése esetén van lehetőség.

Megállapítható tehát, hogy a tagsági jogviszony létrejötte hiányában a részjegy semmissége folytán a felek közötti jogviszony megfelel a Ptk. 533. §-a értelmében a betéti szerződés érvényességi kellékeinek. Utalt arra, hogy a Ptk. 240. § /1/ bekezdése szerint a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét. Azonban a kialakult bírói gyakorlat szerint az államnak a takarékbetétben elhelyezett összegek visszafizetéséhez való felelőssége jogszabályon alapul, és mint ilyen nem függ a felek megállapodásától (BH 1997/356. számú jogeset). A takarékbetétet tehát a pénzintézet veszi át, takarékbetétkönyv, vagy más okmány ellenében. Az okmány a pénz elfogadójának üzlete körében kiállított irat, ami lehet takarékbetétkönyv, vagy ahhoz hasonló más irat. A perbeli esetben takarékbetétkönyv kiállítására, nem pedig más okmány, így részjegy-okmány átadására került sor. A felek között takarékbetét-

szerződés jött létre, tehát a minősége nem változott meg azzal, hogy akár megnyitáskor, akár későbbi időpontban a keresettel támadott szövegrészek oda feljegyzésre kerültek, a laikus pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperes által aláírt pénztárbizonylatok nem pótolhatják a kifejezett tagfelvételi kérelmet és az annak nyomán előírt szigorú eljárási rendet, melynek eredménye a szövetkezeti tagsági viszony létrejötte, ami személyes közreműködést és vagyoni hozzájárulás erejéig helytállási kötelezettséget von maga után. A takarékbetét-könyv generációk óta alkalmazott és különösen vidéki közösségekben elterjedt megtakarítási forma, arra a „nagyösszegű részjegy” illetőleg „osztalék” bejegyzések nem lehet alkalmasak a takarékszövetkezettel, mint pénztárbizonylat a bizalmi elv alapján létrejött jogviszony gyökeres megváltoztatására. Annál is inkább így van ez, mert az alperes által sem vitatottan kibocsátotta, használta a felperes által az iratokhoz csatolt takarékszövetkezeti részjegy megnevezésű okmányt is. Nyilvánvaló, hogy az alperessel jogviszonyban álló személyek számára ez a két okirat tette egyértelművé, hogy az elhelyezett pénzbetét milyen célokat szolgál és nyilvánvalóan polgári jogi alapelvet sértő az egyiket éppen a másik céljaira kívánta az alperes felhasználni (Ptk. 4. § /1/ bekezdés).

Az alperes nem tudta bizonyítani, hogy részjegy-okmány kiállítására került sor, csupán az általa vezetett tagnyilvántartásra hivatkozott, mellyel szemben az alperesi alapszabály szerint is ellenbizonyításnak van helye. A felperes helyesen érvelt, amikor a tagsági kérelem és az igazgatósági határozat bemutatását kérte, miután azonban azt az alperes bemutatni nem tudta, ezt a bíróság a Pp. 164. § /1/ bekezdése alapján az alperes terhére értékelte. Ezért nem volt jogi relevanciája azon részközgyűlésnek, amelyen alperesi előadás szerint a felperes részt vett, a részvétel sem alkalmas ugyanis a törvény által megkövetelt feltételek hiányában a tagsági jogviszony létrejöttének igazolására.

Nem fogadta el a törvényszék az alperes azon hivatkozását, hogy nem tiltotta semmi, hogy takarékbetét-könyvet a felek más célra használják fel, mert ahhoz szintén a Ptk. 240. § /1/ bekezdése szerinti közös megegyezésre lett volna szükség.

Az alperes fellebbezésében kérte, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a kereset elutasítását, továbbra is állította, hogy az alperesi takarékszövetkezet tagnyilvántartásában a felperes 2006. januárjában bevezetésre került a tagsági jogviszony létrejötte körülményeit a felszámolónak felülvizsgálni nem volt módja, az erre vonatkozó adatokat nem lelte fel, azonban a tagnyilvántartás az alperes részére bizonyította, hogy a felperes a szövetkezetnek tagjává vált. Fenntartotta azon álláspontját, hogy a felperes javára teljesített kifizetések jogcíme egyértelműen bizonyította a felperes számára is, hogy tagsági jogviszonnyal rendelkezik az alperesi takarékszövetkezethoz, ez ellen kifogással az évek folyamán nem élt. Az osztalék kifizetésére a küldöttgyűlési határozatok alapján került sor, a küldöttgyűlések osztalék-előleg kifizetésről is döntöttek, amely alapján felperes részesedhetett az év elején is osztalékban, a becsatolt befizetési pénztárbizonylatok alapján osztalék került kifizetésre részére.

A PSZÁF ellenőrzés során feltárt hiányosságok rendezése a vezetés elsődleges feladata volt, és a tagnyilvántartás olyan módosítása, mely alapján a felperes

tagsága törlésre került volna nem történt az alperes részéről. Az alperesi szövetkezet tagként kezelte a felperest vagyoni hozzájárulása teljesítése alapján. A részjegy-okmányként alkalmazott takarékbetét-könyv „visszafizetés” elnevezésű rovata osztalék kifizetésre tartalmazott regisztrációt, tehát téves a törvényszék azon megállapítása, hogy a

részjegy került kifizetésre, annak ellenére, hogy nem történt meg a tagsági jogviszony megszüntetése. Osztalék felvételére, mind osztalék előleg, mind pedig a küldöttgyűlés által jóváhagyott mérleg után jogszerű lehetősége volt a felperesnek. Mindebből következik a felperes nem takarékbetét szerződést kötött, hanem vagyoni hozzájárulást teljesített, összesen 3.300.000 Ft értékben, amely ma is teljes összegében fennáll, azt nem ruházta át senkire, tagsági viszonyát nem vitatta, annak megszüntetését nem kérte a végelszámolási eljárást megelőzően. A felperes részközgyűlésen is részt vett 2007. november 22-i jelenléti ív tanúsága szerint. Amennyiben elfogadnánk, hogy a felperes tagsági viszonya nem jött létre, mert a tagfelvétel kógens szabályaiba ütköző módon nem igazolt a felvételi kérelmének megtétele, sem annak az alapszabályban megjelölt szervezet általi elfogadó határozat meghozatala, annak nem az a következménye, hogy a teljesített vagyoni hozzájárulást takarékbetét-szerződéssé lehet nyilvánítani. A szövetkezeti törvény rendelkezése alapján, ha nem jön létre a tagsági viszony a teljesített vagyoni hozzájárulás visszajár. E szerint a felperes követelése a befizetett összeg erejéig, mint jogalap nélküli gazdagodás érvényesíthető. A Ptk. 234. § /2/ bekezdése alapján, ha nem jön létre tagsági jogviszony, a felperes és az alperes közötti jogviszonyt nem lehet takarékbetét-szerződéssé minősíteni. Fenntartotta továbbra is azt az álláspontját a felek között szerződésmódosításra közös megegyezéssel került sor akként, hogy valamennyi bejegyzéssel egyidejűleg annak jogcímét egyértelműen megjelölő pénztári bizonylatokkal tájékoztatta a felperest a pénzügyi művelet mikéntjéről és azt aláírásukkal meg is megerősítették a felek.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, mindenben helyes indokai alapján. Utalt arra, hogy az alperes csak állította, hogy a felperes a tagnyilvántartásába bevezetésre került, azonban ezt semmivel sem bizonyította annak ellenére, hogy a Szervezeti és Működési Szabályzat 13. pontja szerint a takarékszövetkezet tagjairól naprakész nyilvántartást köteles vezetni. A tagnyilvántartás létezésére vonatkozó bizonyítás az alperest terhelte. Hivatkozott arra, hogy a bírói gyakorlat a pénzügyintézetekre vonatkozóan az együttműködési tájékoztatási kötelezettség és a rendeltetésszerű joggyakorlás tekintetében magas szintű elvárhatóságot követel meg (BH 1996/364. számú eseti döntés). Jelen esetben az alperesi pénzügyintézet a Ptk. 4. § /1/ bekezdésében szereplő jóhiszeműség és tisztesség, valamint a Ptk. 4. § /4/ bekezdésében előírt elvárhatósági követelményt lényegesen súlyosan megsértette, amikor a fogyasztónak minősülő magánszemély felperest nem tájékoztatta arról, milyen következményekkel jár a betétkönyvbe bejegyzett „nagyösszegű részjegy” szöveg, miközben a takarékszövetkezetnél használt részjegy nyomtatvány hátoldalára vezetett tájékoztatás egyértelműen tartalmazza, hogy: „a tag a takarékszövetkezet kötelezettségeiért az általa befizetett részjegy összegéig felel”. Utalt arra nem mellőzhető annak vizsgálata, hogy az alperest milyen szándék vezette. A 2012. november 30-án kelt felperesi észrevételhez egyes számú mellékletként csatolt PSZÁF vizsgálati jelentés szerint a betétkönyvek részjegyekké

Pf.III.20.022/2013/5. szám

történő átalakításakor az alperest az a szándék vezette, hogy a betétek (az alperes tartozásai) a saját tőke részeként tüntesse fel és ezzel szavatoló tőkéjét, illetve tőke

megfelelőségi mutatóit a valóságosnál lényegesen kedvezőbbnek állítsa be. Az alperesnek ez a magatartása a polgári jog területén messze túlmutató jogellenességet hordoz magában, melynek következtében az egyoldalú alperesi nyilatkozatok a Ptk. 200. § /2/ bekezdése alapján - mint jogszabályba ütköző nyilatkozatok - semmisek.

Utalt arra, hogy a felek között jogalap nélküli gazdagodás, mint szubszidiárius jogintézmény szóba sem jöhet, mert a felek között nevesített szerződéses jogviszony áll fenn, a felek között takarékbetét-szerződés jött létre.

Hivatkozott arra továbbá, hogy a takarékbetét szerződés „szerződésszerű” módosítása nélkül az alperes részéről történt egyoldalú bejegyzés, legfeljebb a szerződés módosítására irányuló ajánlatnak tekinthető, amely a betétkönyvet átvevő felperes távozásakor hatályát veszítette. Hivatkozott arra, hogy jelen per tárgyát képező takarékbetét-könyv 3. oldalán nem az OBA felelősségének kizárására irányuló, hanem kifejezetten az OBA biztosítás fennállásra vonatkozó bélyegző lenyomat szerepel, mely minden kétséget kizáróan igazolja, hogy a betétkönyv első oldalára bejegyzett „nagyösszegű részjegy” nyilatkozat érvénytelen.

A fellebbezés nem alapos.

A felperes keresete arra irányult, a bíróság állapítsa meg, hogy a felek között takarékbetét-szerződés jött létre.

A kereseteknek tartalmuk szerint három fajtáját különböztetjük meg, ezek: az alperes marasztalására; a felperes és az alperes közötti jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának megállapítására; vagy a felperes és alperes közötti jogviszony, vagy jogállapot megváltoztatására irányuló kereset.

A megállapítási kereset lehet pozitív, vagy negatív megállapítási kereset. A pozitív megállapítási kereset a jog vagy jogviszony létezésének, a negatív megállapítási kereset, a nem létezésének bíróság általi kimondására irányul. A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

A megállapítási kereset indításának tehát két együttes feltétele van, és pedig a jogvédelem szükségessége, valamint a teljesítés követelésének a kizártsága.

A végelszámolás - majd felszámolás - alá került alperesi takarékszövetkezetnél a felperes a végelszámolás elrendelését követően hitelezői igényét takarékbetét- szerződésből származó követelés jogcímre alapítva bejelentette, és kérte hitelezői igényének nyilvántartásba vételét, valamint a végelszámoló intézkedését az Országos Betétbiztosítási Alap felé. A végelszámoló a hitelező kérelmét megtagadta, hivatkozva arra, hogy álláspontja szerint a felek között takarékbetét-szerződés nem jött létre.

A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 176/A. § /1/ bekezdése szerint, a szövetkezeti formában működő pénzügyi intézmény végelszámolására vagy felszámolási eljárására a Cstv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 38. § /3/ bekezdése szerint, a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási

eljárás keretében lehet érvényesíteni azzal, hogy a Cstv. 38. § /2/ bekezdése szerint a felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres eljárások a korábban eljáró bíróság előtt folytatódnak. A pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti a 28. § /2/ bekezdésének f./ pontjában és a 46. § /7/ bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítése alól. A Cstv. 57. § /1/ és /2/ bekezdésében foglaltak szerinti sorrendben kerülhet sor a hitelezői igények kielégítésére a gazdálkodó szervezet vagyonából.

A Hpt. 99. § /1/, /2/ bekezdése szerint, az Országos Betétbiztosítási Alap által nyújtott biztosítás a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden betétre, amelyet 1993. június 30-át követően állami garancia nélkül az alapban tagsággal rendelkező hitelintézeteknél helyeztek el.

A 101. § /1/ bekezdése szerint az alap a kártalanításra jogosult személy részére a befagyott betétből, valamint azon betét követelésből, amely olyan hitelintézettel szemben áll fenn, amelynek engedélyét a felügyelet a 30. § /1/ bekezdés b./, vagy c./ pontja alapján vonta vissza, először a tőke, majd a kamat összegét személyenként és hitelintézetenként összevontan legfeljebb 100.000 euró összeghatárig forintban fizeti ki kártalanításként.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a hitelezői igény besorolásához és az Országos Betétbiztosítási Alaptól való kártalanítás igényléséhez szükséges annak a megállapítása, hogy a felperes és az alperes között milyen tartalmú megállapodás jött létre. Annak megállapítása hiányában, hogy a felek között betéti szerződés jött létre, a felperes az Országos Betétbiztosítási Alaphoz kártalanítási igényvel nem fordulhat, így a Pp. 123 §-a szerinti megállapítási kereset előterjesztésére a felperesnek jogvédelmi érdeke fennáll, a megállapítási per megindításának feltételei fennállnak.

Az alperesi takarékszövetkezet 2006. ... napján sorszámozással ellátott, névre szóló (fenntartásos) takarékbetétkönyvet állított ki felperes részére, melyben a lekötési időt egy évben, a kamatot pedig évi fix 3,5 %-ban - majd javítást követően 4,4 %-ban - állapította meg. A takarékbetétkönyvbe bélyegző nyomattal rögzítésre került, hogy a jelen névre szóló betétszerződés az Országos Betétbiztosítási Alap által biztosítva van. Ezt a takarékbetétkönyv 10. oldalán nyomtatással rögzített általános szerződési feltételek 16. pontja is rögzíti. A takarékbetétkönyv belső oldalára kézzel rájegyzésre került a „nagyösszegű részjegy” szöveg is. A takarékbetétkönyv 5-7. oldalán bejegyzések találhatók, mely szerint 2007., 2008., 2009. és 2010. évben az előző évekre vonatkozóan osztalék került kifizetésre.

A takarékbetétkönyv kiállításának dátuma, és a kezdő összeg befizetéséről kiállított pénztárbizonylat tartalma alapján megállapítható, hogy a „nagyösszegű részjegy” bejegyzés az okiraton a kiállításakor került feltüntetésre.

Pf.III.20.022/2013/5. szám

A felperes állítása szerint a felek között takarékbetéti szerződés jött létre, míg az alperes állítása szerint a takarékbetétkönyv részjegy-okmányként került kiállításra a felperes tagsági viszonyának létrejöttékor. A felek előadása tehát egyező volt abban, hogy közöttük 2006. ... napján megállapodás jött létre, annak minősítése tekintetében alakultak ki eltérő álláspontok.

A Ptk. 207. § /1/ bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot jogvita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel, a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. A szerződési nyilatkozat értelmezésére két megoldás létezik, a nyilatkozási elv és az akarat elv. Az akarat elv a nyilatkozó fél akaratából indul ki, a másik pedig abból, hogy az akaratot a nyilatkozat fejezi ki, tehát ezen van a hangsúly. A Ptk. 207. § /1/ bekezdése - korrekciókkal - a nyilatkozási elvet fogadja el. A nyilatkozat értelmezése során a törvény három szempontnak tulajdonít jelentőséget, a szavak általánosan elfogadott jelentésének, az eset összes körülményének, és a nyilatkozó feltehető akaratának. Ha a felek szakszerűtlen, hibás jogi terminológiát használnak, jogilag tévesen minősítik a közöttük kialakult jogviszonyt, az esetben a bírói gyakorlat egyértelmű abban, hogy a jogviszony minősítése, a szerződések jellegének megítélése szempontjából nem annak elnevezése, hanem tartalma az irányadó (BH 1981/12/510. számú jogeset, BH 1974/9/357. számú jogeset). A fentiek alapján a bíróság a felek között létrejött okiratot, annak tartalma, a felek akarata, és az eset összes körülményei alapján vizsgálta.

A Ptk. a bank és hitelviszonyokról szóló XLIV. fejezetében szabályozza a takarékbetét-szerződést (Ptk. 533-535. §). A takarékbetétekre vonatkozóan szabályozást tartalmaz az 1989. évi 2. tvr. is (továbbiak: Tvr.).

A takarékbetét-szerződés alapján a pénzüintézet köteles a betevőtől takarékbetétkönyv, vagy más okmány ellenében pénzt átvenni és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni (Ptk. 533. § /1/ bekezdés). A pénzüintézet a takarékbetét után a betét elhelyezés idejére kamatot fizet (Ptk. 533. § /3/ bekezdés). A takarékbetét után járó kamat minden év december hó 31. napján esedékes (Tvr. 12. § /2/ bekezdés). Takarékbetétet névre szólóan lehet elhelyezni (Ptk. 533. § /2/ bekezdés).

A takarékbetéti-szerződés megkötésekor a betétről kiállított okmány a betét összegét, időtartamot, kamatot és egyéb feltételeit okiratként bizonyítja, ezért kifizetést csak az okirat birtokában lehet kérni. Ezáltal a takarékbetét hitelviszonyt testesít meg.

A szövetkezetekről szóló 2006. januárjában hatályos 1992. évi I. törvény (Sztv.) rendelkezése szerint, a részjegy tagsági jogokat testesít meg, belépéskor a tag az alapszabályban meghatározott számú és összegű, de legalább egy részjegyet jegyezhet - mely részjegyek csak azonos összegűek lehetnek. A részjegy nem átruházható és a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít (52. §-53. §). A tagfelvételi kérelemről az alapszabályban meghatározott szervezet dönt,

- 10 -

melyről a belépni kívánó személyt tájékoztatni kell. A tagsági viszony a felvételtől szóló határozat meghozatalának időpontjára visszamenő hatállyal jön létre akkor, amikor a tag a részjegy összegét befizette (43. §). A 2006. július 1. napjától hatályos új szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény ugyanezen rendelkezéseket tartalmazza a részjegyre vonatkozóan azzal, hogy a 44. § /2/ bekezdésében tételesen felsorolja, hogy a részjegyen fel kell tüntetni a szövetkezet nevét, székhelyét, a tag nevét, lakhelyét, a tag által vállalt és teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, a részjegy kiállításának időpontját, kiállításra jogosult aláírását.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a takaréket és részjegy két egymástól lényegesen különböző jogot testesít meg, míg a takaréket hitelviszonyhoz, a részjegy tagsági viszonyhoz kapcsolódik.

Az alperes állította, hogy a felperes a szervezet tagjává vált, melyet az támaszt alá, hogy a szervezet tagnyilvántartásában szerepel. Erre vonatkozóan okiratot azonban nem csatolt.

Az Sztv. 44. § szerint a szervezet a tagokról nyilvántartást köteles vezetni, amely - az ellenkező bizonyításáig - igazolja a tagsági viszony keletkezésére, fennállására és megszűnésére vonatkozó adatokat.

Az Sztv. 44. §-ának rendelkezéséből következik, hogy amennyiben az alperes a tagnyilvántartását csatolta volna, azzal szemben is helye van ellenbizonyításnak. A felperes állítása szerint a szervezetben tagsági jogviszonnyal nem rendelkezett, ilyen kérelmet nem terjesztett elő, így a Pp. 164. § /1/ bekezdése szerint az alperest terhelte annak igazolása, hogy a felperes a szervezet felé tagfelvételi kérelemmel élt, azt az üzletszabályzatban rögzítettek szerint az igazgatóság jóváhagyta, erről a közgyűlés, illetőleg a felperes tájékoztatása megtörtént. Az alperes az elsőfokú bíróság 6. számú jegyzőkönyvében foglalt Pp. 141. § /2/, /6/ bekezdésében foglalt felhívása ellenére nem csatolta a tagsági jogviszony létrejöttére vonatkozó okirati bizonyítékait.

A szervezeti törvény kógensen szabályozza a taggá válás folyamatát, a szervezeti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre. E szabályozás kifejezett döntést, határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással a tagsági viszony nem jöhet létre (Pécsi Ítéltábla Gf.V.30.137/2007/4., Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Cgf.II.31.068/2007/5. számú határozata). Ezzel az alperes nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy a felperes a szervezet tagjává kívánt válni, és taggá vált, mivel az Sztv. 52. § szerint részjeggyel kizárólag a tag rendelkezhet, így tagsági jogviszony létrejöttének hiányában nem lehet arra következtetni, hogy az alperes által kiállított dokumentum részjegy dokumentumként került kiállításra.

Ahogy arra az elsőfokú bíróság is helyesen rámutatott, az alperes számviteli nyilvántartása sem igazolja az alperes azon álláspontját, hogy a tagnyilvántartásában a felperes szerepelt, mint arra a PSZÁF vizsgálat megállapításai is utaltak. E szerint az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást, nem tudja tételes analitikával alátámasztani a jegyzett tőke kimutatására szóló főkönyvi számla állományát, a tőke helyzet kritikus voltának elfedésére látszat intézkedéseket hoztak. Ennek példája volt a takaréketkönyvek törvényellenes módon részjeggyé történő

Pf.III.20.022/2013/5. szám

átminősítése, mely látszólag növelte az alperes saját tőkéjét és egyben szavatoló tőkéjét. Az alperes hivatkozása szerint a felperes küldöttgyűlésen részt vett. Csatolta a 2007. évben tartott küldöttgyűlés jelenléti ívét, melyen a felperes neve mellett aláírás szerepel. A felperes állította, hogy a küldöttgyűlésen nem vett részt, az aláírás nem tőle származik. Mivel a hivatkozott rendelkezések szerint tagsági jogviszony ráutaló magatartással nem jöhet létre, ezért a felperes esetleges jelenléte a küldöttgyűlésen - a tagsági jogviszony létrejötté szempontjából - irreleváns.

Az alperes által kiállított okiratról megállapítható, hogy a Ptk. 533. § /1/ bekezdésében írt takarékbetét-szerződés lényeges tartalmi elemeit tartalmazza, azaz a pénzügyintézet a betevőtől a pénz átvételekor a takarékbetétkönyvet kiállította, az átvett összeget a takarékbetétkönyvben feltüntette, azon rögzítésre került az, hogy a lekötési idő egy év, és fix 3,5 % - illetve javítás után 4,4 % - mértékű hozamra jogosít.

A Ptk. 533. § /3/ bekezdése szerint a pénzügyintézet a takarékbetét után a betét elhelyezés idejére kamatot fizet ki.

A fix kamat kikötése a felek közötti megállapodás takarékbetét-szerződés jellegét erősíti, ugyanis az Sztv. 53. § /2/ bekezdése szerint, bár a részjegy a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít, azaz hozamot biztosít, azonban a hozam mértéke mindig az előző évre vonatkozóan készített mérleg adatain nyugszik, azaz fix összegben előre nem állapítható meg.

Ezen túlmenően a csatolt takarékbetét-könyvből megállapíthatóan a 2006. évre vonatkozóan 2007-ben és a 2007. évre vonatkozóan 2008-ban kifizetett hozam januárban került kifizetésre, ami szintén a szerződés takarékbetét-szerződés jellegét erősíti, figyelemmel arra, hogy a Tvr. 12. § /2/ bekezdése szerint a takarékbetétek után járó kamat minden év december 31. napján esedékes, míg az osztalékról szóló döntés a takarékszövetkezetben az előző évi mérlegbeszámoló elfogadásakor születhet (Sztv. 53. § /2/; új Ktv. 51. § /4/ bekezdés). A mérlegbeszámoló 2007. május 4-én, illetve 2008. április 25-én került elfogadásra az alperes küldöttgyűlésén, így 2007. januárjában és 2008. januárjában az osztalék kifizetésére nem kerülhetett sor.

Az alperes állította, hogy osztalék előleg kifizetésére sor kerülhetett januárban, azonban arra vonatkozóan adat nem áll rendelkezésre, hogy ezt a hozamot osztalék előlegként fizették ki, ezt a takarékbetétkönyv nem tartalmazza, pénztárbizonylatot pedig ezen kifizetésekre az alperes nem csatolt.

A szerződés takarékbetéti jellegét erősíti az is, hogy az alperesi állítás szerint 2007-ben 3,5 %, ezt követően minden évben 5,75 % került osztalékként elfogadásra. Ennek ellenére a takarékbetétkönyvben rögzített hozam folyamatosan 3,5 % mértékben került jóváírásra. Továbbá a kiállított okirat a befizetett összeget, valamint a hozamot összesítve és görgetve tartalmazza soronként, mely szintén az okirat bevétel jellegét erősíti.

A laikus pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperestől - ahogy erre az elsőfokú bíróság is rámutatott - nem várható el, hogy a takarékbetétkönyv kiállításakor észlelje, hogy abban olyan bejegyzés található, amely a takarékbetétkönyv ezen jellegét megváltoztatja. A takarékbetétkönyv generációk óta alkalmazott és különösen vidéki közösségekben elterjedt megtakarítási forma. Arra a „nagyösszegű részjegy”, illetve „osztalék” bejegyzések nem alkalmasak, hogy a takarékszövetkezettel, mint pénzügyintézettel, a bizalmi elv alapján létrejött jogviszonyt gyökeresen megváltoztassák. A jogviszony megváltoztatására az sem alkalmas, hogy a takarékbetétkönyv kiállításával egyidejűleg az arra történő befizetési jogcímről a pénztárbizonylatot az alperes „részjegy vétel” jogcímen állítja ki. Nem fogadható el az alperes hivatkozása azért sem, mert általa sem vitatottan kibocsátotta és használta a felperes által az iratokhoz csatolt

takarékszövetkezeti részjegy megnevezésű okmányt is. Így az alperessel jogviszonyban álló személyek számára ez a két különböző formájú és megnevezésű okirat tette egyértelművé, hogy az elhelyezett összeg milyen célokat szolgál. Bár jogszabály tételesen nem tiltja, hogy a takarékbetétkönyv részjegy-okmányként kerüljön felhasználásra, azonban a Ptk. 4. § /1/ bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi alapelvet sérti, ha a takarékbetétkönyvet az alperes más célra kívánja felhasználni.

Az ítélet tábla a fentiek egybevetésével az alperes által kiállított okirat tartalma, az eset összes körülményei és a felek akaratának figyelembevételével - az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal egyezően - megállapította, hogy a felek között takarékbetét-szerződés jött létre.

Az alperes állította, hogy tagsági jogviszony hiányában jogalap nélküli gazdagodás jogcímén érvényesíthet igényt a felperes.

A jogalap nélküli gazdagodás azonban szubszidiárius szabály, alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a felek között jogviszony nem áll fenn, vagy ha a jogvita a felek fennálló jogviszonyára irányadó speciális szabályok, vagy a felek megállapodása alapján nem bírálható el. Figyelemmel arra, hogy a bíróság megállapította, a felek között takarékbetét-szerződés jött létre, így a jogalap nélküli gazdagodás szabályai jelen esetben nem alkalmazhatók.

A fentiekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság mindenben helytálló ítéletét a Pp. 253. § /2/ bekezdésében foglaltak alapján helybenhagyta a rendelkező részben szereplő szövegezésbeli pontosítással.

Az alperes fellebbezése eredményre nem vezetett, ezért a felperes részére a Pp. 78. §-ában foglaltak alapján perköltség fizetésére köteles, melynek mértékét a bíróság a 32/2003. (VIII. 22.) IM számú rendelet 3. § /2/ bekezdés a./, valamint /5/ bekezdésében foglaltak alapján számított ügyvédi munkadíj összegében határozta meg.

- 13 -

Pf.III.20.022/2013/5. szám

Az alperes által illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt másodfokú eljárási illeték viseléséről az ítélet tábla a Pp. 78. §-a és a 6/1986. IM számú rendelet 13. §-a alapján határozott.

Szeged, 2013. február hó 25. napján

Dr. Kissné dr. Koch Ágnes sk.
a tanács elnöke

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó sk.
előadó bíró

Dr. Rakita Zsuzsanna sk.
táblabíró

